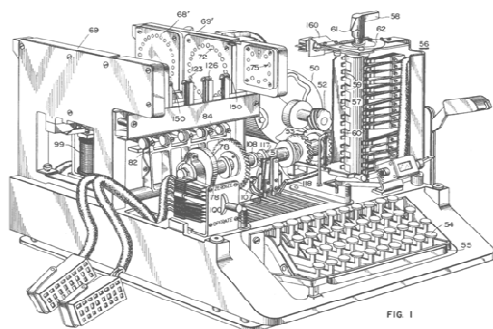

ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

▣ ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΟΥΣΟΥ	▣ ΔΕΣΠΟΙΝΑ
▣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	▣ ΛΕΒΕΝΤΕΛΗ
▣ ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΑΚΟΥ	▣ ΜΑΡΙΑ
▣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ	▣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
▣ ΜΕΡΑΝ ΑΛΤΑΦ	▣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
▣ ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	▣ ΔΙΟΝΥΣΑΤΟΣ
▣ ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΚΗΣ	▣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΜΙΓΟΣ
▣ ΧΡΗΣΤΟΣ	▣ ΦΩΤΗΣ ΝΤΙΜΕΡΗΣ
▣ ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ	▣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
▣ ΙΑΣΟΝΑΣ	▣ ΓΚΟΒΙΛΑΣ
▣ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ	▣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΑΤΣΗΣ

Περιεχόμενα

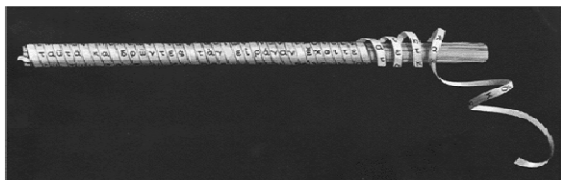
- ▣ Εισαγωγή
- ▣ Αρχαίες γλώσσες και κρυπτογραφία
- ▣ Αρχαίες και σύγχρονες συσκευές κρυπτογραφίας «δημόσιο κλειδί»
- ▣ Στεγανογραφία- τεχνικές μυστικού κλειδιού
- ▣ Κρυπτογραφία από τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο μέχρι σήμερα

Εισαγωγή

- ▣ Ετομολογία της λέξης « κρυπτογραφία»
- ▣ Η κρυπτογραφία είναι ένας κλάδος της επιστήμης
- ▣ Η θέση της κρυπτογραφίας στην ιστορία
- ▣ Οι 4 βασικές λειτουργίες (αντικείμενοι σκοποι)

ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΗ ΣΚΥΤΑΛΗ

Γύρω από την σκυτάλη τυλίγεται ταινία υφάσματος ή δέρματος. Κατά μήκος της καταγράφονταν σειρές μηνύματος. Όταν ξετυλίγονταν η ταινία, τα γράμματα βρίσκονταν σε ατάξια, η οποία δεν επέτρεπε να αποκωδικοποιηθεί το μήνυμα. Ο παραλήπτης έπρεπε να τυλίξει την ταινία στην σκυτάλη ίδιου μήκους και διαμέτρου, με τον τρόπο που είχε προ-συμφωνηθεί με τον αποστολέα, προκειμένου να αποκαλύψει το μήνυμα. Τα μηνύματα ήταν σύντομα, δηλαδή λακωνικά.

ΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΤΟΥ ΠΟΛΥΒΙΟΥ

Το **Τετράγωνο του Πολυβίου** ή αλλιώς *Σκακιέρα του Πολυβίου* είναι συσκευή που εφευρέθηκε από τον Πολύβιο και χρησιμοποιήθηκε από τους Αρχαίους Έλληνες για τη κωδικοποίηση των μηνυμάτων που αντάλλασσαν σκοπιές μεταξύ τους. Ο λόγος που ο Πολύβιος δημιούργησε αυτό τον πίνακα δεν ήταν άλλος παρά να δημιουργήσει μια μέθοδο που θα μπορούσε με απλό σχετικό τρόπο να μεταδώσει πληροφορίες μεταξύ απομακρυσμένων σημείων. Το αυθεντικό Τετράγωνο του Πολυβίου βασίστηκε στην ελληνική αλφάβητο, ύστερα ακολούθησαν στα Ιαπωνικά και στα Αγγλικά.

ΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΤΟΥ ΠΟΛΥΒΙΟΥ

	1	2	3	4	5
1	A	B	Γ	Δ	E
2	Z	H	Θ	I	K
3	Λ	M	N	Ξ	O
4	Π	P	Σ	T	Υ
5	Φ	Χ	Ψ	Ω	

ΤΟ ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΜΜΑ ΠΛΕΪΦΕΑΡ

Στις αρχές του 1854 ο Σκοτσέζος επιστήμονας και πολιτικός Λάιον Πλέιφεαρ περιέγραψε ένα ασφαλές μέσον τηλεγραφικής επικοινωνίας. Το κρυπτόγραμμα ήταν το πρώτο που χρησιμοποιούσε την τεχνική δίγραφου, στην οποία τα γράμματα υποκαθίστανται δύο δύο και όχι ανεξάρτητα. Επιλέγεται μία λέξη κλειδί γνωστή τόσο στον αποστολέα όσο και στον παραλήπτη π.χ., η λέξη ΠΟΤΑΜΙ. Σε ένα παραλληλόγραμμο 4X6, γράφεται το κλειδί ακολουθούμενο από τα υπόλοιπα γράμματα του αλφάβητου στη σειρά

Ετοιμολογία της λέξης « κρυπτογραφία»

- Η λέξη **κρυπτογραφία** προέρχεται από τα συνθετικά "κρυπτός" + "γράφω" και είναι ένας επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με τη μελέτη, την ανάπτυξη και τη χρήση τεχνικών κρυπτογράφησης και αποκρυπτογράφησης με σκοπό την απόκρυψη του περιεχομένου των μηνυμάτων.

Η κρυπτογραφία είναι ένας κλάδος της επιστήμης

- Η κρυπτογραφία είναι ένας κλάδος της επιστήμης της κρυπτολογίας, η οποία ασχολείται με τη μελέτη της ασφαλούς επικοινωνίας. Ο κύριος στόχος της είναι να παρέχει μηχανισμούς για 2 ή περισσότερα μέλη να επικοινωνήσουν χωρίς κάποιος άλλος να είναι ικανός να διαβάσει την πληροφορία εκτός από τα μέλη. Η λέξη κρυπτολογία αποτελείται από την ελληνική λέξη "κρυπτός" και τη λέξη "λόγος" και χωρίζεται σε δύο κλάδους: Την **Κρυπτογραφία** και την **Κρυπτανάλυση** με παρεμφερή κλάδο την **Στεγανογραφία** και αντίστοιχα την **Στεγανοανάλυση**.

□

η θέση της κρυπτογραφίας στην ιστορία

- Ιστορικά η κρυπτογραφία χρησιμοποιήθηκε για την κρυπτογράφηση μηνυμάτων δηλαδή μετατροπή της πληροφορίας από μια κανονική κατανοητή μορφή σε έναν γρίφο, που χωρίς τη γνώση του κρυφού μετασχηματισμού θα παρέμενε ακατανόητος. Κύριο χαρακτηριστικό των παλαιότερων μορφών κρυπτογράφησης ήταν ότι η επεξεργασία γινόταν πάνω στη γλωσσική δομή. Στις νεότερες μορφές η κρυπτογραφία κάνει χρήση του αριθμητικού ισοδύναμου, η έμφαση έχει μεταφερθεί σε διάφορα πεδία των μαθηματικών, όπως διακριτά μαθηματικά, θεωρία αριθμών, θεωρία πληροφορίας, υπολογιστική πολυπλοκότητα, στατιστική και συνδυαστική ανάλυση.

□

Οι 4 βασικές λειτουργίες (αντικειμενοί σκοποί)

Η κρυπτογραφία παρέχει τέσσερις βασικές λειτουργίες (Αντικειμενοί σκοποί):

- **Εμπιστευτικότητα:** Η πληροφορία προς μετάδοση είναι προσβάσιμη μόνο στα εξουσιοδοτημένα μέλη. Η πληροφορία είναι ακατανόητη σε κάποιον τρίτο.
- **Ακεραιότητα:** Η πληροφορία μπορεί να αλλοιωθεί μόνο από τα εξουσιοδοτημένα μέλη και δεν μπορεί να αλλοιώνεται χωρίς την αντίγνωση της αλλοίωσης.
- **Μη απάρνηση:** Ο αποστολέας ή ο παραλήπτης της πληροφορίας δεν μπορεί να αρνηθεί την αυθεντικότητα της μετάδοσης ή της δημιουργίας της.
- **Πιστοποίηση:** Οι αποστολέας και παραλήπτης μπορούν να εξακριβώνουν τις ταυτότητές τους καθώς και την πηγή και τον προορισμό της πληροφορίας με διαβεβαίωση ότι οι ταυτότητές τους δεν είναι πλαστές.

Η ΓΡΑΜΜΙΚΗ Β

- ☐ Ο αρχιτέκτονας Μάικλ Βέντρικς και ο φίλος του Τζων Τσάντγουικ αποκρυπτογράφησαν 65 από τους 88 τότε βασικούς κανόνες ορθογραφίας.
- ☐ Η Γραμμική β περιλαμβάνει 89 συλλαβογράμματα και 260 ιδεογράμματα που αναπαριστούν και αποδίδουν έννοιες όπως άνδρα, γυναίκα κλπ. Και σύμβολα για αριθμούς.

[illegible]

ΔΙΣΚΟΣ ΤΗΣ ΦΑΙΣΤΟΥ

- ❑ Ο δίσκος της Φαιστού είναι ένα αρχαιολογικό εύρημα από την Μινωική πόλη της Φαιστού στην νότια Κρήτη και χρονολογείται πιθανώς στον 17^ο αιώνα πχ.
- ❑ Συνολικά υπάρχουν 241 σύμβολα, 122 στην 1^η πλευρά και 119 στην 2^η .Ο σκοπός της κατασκευής του και το νόημα των όσων αναγράφονται σε αυτό παραμένουν άγνωστα.
- ❑ Ο δίσκος της Φαιστού ανακαλύφθηκε στις 3 Ιουνίου 1908 από τον Λουϊτζί Περινιέ.

**ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΑ-ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ
ΡΟΖΕΤΑΣ**

- ☐ Τα ιερογλυφικά είναι αρχαία εικονιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην αρχαία Αιγυπτιακή γραφή.
- ☐ Η γραφή αυτή αποκρυπτογραφήθηκε από τον Σαμπολιόν το 1822.
- ☐ Η στήλη της ροζέτας είναι μια πέτρινη πλάκα από γρανοδιορίτη από τον ναό του Πτολεμαίου Ε΄ του επιφανούς.
- ☐ Χρονολογείται στον 2ο αιώνα π.χ. Και φέρει εγχάρακτη μια επιγραφή σε δυο γλώσσες [αιγυπτιακά+ ελληνικά].

ΜΥΣΤΙΚΟ ΚΛΕΙΔΙ-ΚΑΙΣΑΡΑΣ

- Το κλειδί καθορίζει το ακριβές κρυπτογραφικό αλφάβητο που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για μια συγκεκριμένη κρυπτογράφηση.
 - Αν το κρυπτογραφικό αλφάβητο, έχει τηρηθεί απόλυτα μυστικό, τότε ο εχθρός δεν μπορεί να αποκρυπτογραφήσει το υποκλαπέν μήνυμα.
- Ο Κίσαρ χρησιμοποιούσε τη μυστική γραφή τόσο συχνά ώστε ο Πρόβος έγραψε μια ολόκληρη πραγματεία για τα κρυπτογράμματα του.
 - Ένας από τους τύπους κρυπτογραφίας που χρησιμοποιούσε ο Ιούλιος Κίσαρ: απλώς αντικαθιστούσε κάθε γράμμα του μηνύματος με το κατά τρεις θέσεις επόμενο του στο αλφάβητο.

```

graph LR
    A[Data] -- Encrypt --> B[Encrypted Data]
    B -- Decrypt --> C[Data]
  
```


ΣΤΕΓΑΝΟΓΡΑΦΙΑ Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΠΟΠΛΑΝΗΣΗΣ

Ο άνθρωπος σε όλη τη διαδρομή της ιστορίας ανακάλυπτε συνεχώς νέες μεθόδους για να κρύψει μηνύματα άλλα και να αποκωδικοποιήσει μηνύματα. Μια παρά πολύ σημαντική τεχνική ήταν η μέθοδος της στεγανογραφίας. Σε αντίθεση με την κρυπτογράφηση στην οποία το μήνυμα φαίνεται, ενώ στη στεγανογραφία έχει την δυνατότητα να κρύψεις ένα μήνυμα μέσα σ' ένα άλλο αθώο μήνυμα. Επίσης στις μέρες μας η τεχνική της στεγανογραφίας έχει αναπτυχθεί θετικά και στην τεχνική της επικοινωνίας όπου εκεί μπορείς να κρύψεις ίδια την ύπαρξη της πληροφορίας.

VIGENERE

Vigenere κρυπτογράφημα είναι μια μορφή περιοδικής αντικατάστασης και βασίζεται σ' ένα άλλο μετατοπισμένο αλφάβητο. η κρυπτογράφηση της λέξης SUBSTITUTION υπό το κλειδί BAND.

M= SUBS TITU TION

K= BAND BAND BAND

Ek= TUOV UIGC UIBQ

Το πρώτο γράμμα μετατοπίζεται στα δεξιά κατά μια θέση, το δεύτερο κατά 0, το τρίτο κατά 13 και το τέταρτο κατά 3.

ΜΑΡΙΑ ΤΗΣ ΣΚΩΤΙΑΣ

Η ελισαβετιανή Αγγλία είχε πολλούς λόγους να περριφραστεί. Ήταν το κέντρο του ευρωπαϊκού εμπορίου, ήταν η πατρίδα του Σαίξπηρ και είχε αρχίσει να ιδρύει αποικίες στο Νέο Κόσμο. Όμως είχε περιορισμένη στρατιωτική δύναμη και ζούσε κάτω από την συνεχή απειλή της εισβολής της Ισπανίας και της Γαλλίας. Ανάγκη να ανταγωνιστεί τους εχθρούς της, η βασίλισσα Ελισάβετ αναγκάστηκε να τους παρσύρει σε μια διπλωματική αναμέτρηση. Το μυστικό της όπλο ήταν ο Σερ Φράνσις Ουόλσινγκχαμ, που έφερε το μετριοπαθή τίτλο του αρχιγραμματέα της, ενώ στην πραγματικότητα ήταν κατάσκοπος. Ο ουόλσινγκχαμ χειραγωγούσε τις καθολικές χώρες με μια δύναμη που υπερέχει κατά πολύ της ισπανικής ομάδας: τη κατασκοπεία! Σπέρνοντας η στρατολογώντας κατασκόπους σε όλες τις ξένες αυλές της Ευρώπης αλλά και στη κάρδια των εγχώριων συνομοσπών. Ο ουόλσινγκχαμ αντιμετώπιζε επαναλαμβανόμενες απόπειρες κατά της βασίλισσας στο αγγλικό έδαφος. Χρησιμοποίησε τα μαθηματικά και την αποκωδικοποίηση προκειμένου να αποκρυπτογραφήσει μηνύματα που αντάλλασσαν οι πρέσβεις με τους βασιλείς. Οργάνωσε δίκτυο ευφυούς προπαγάνδας παραπληροφόρησης, ώστε να εξουδετερώσει τους αντίπαλους της Αγγλίας και να παραπλανήσει τους συμμάχους της. Τέλος με μοναδική πανουργία παρσύρει τη Μαρία της Σκωτίας σε συνομοσπία εναντίον στη ζωή της Ελισάβετ και έστειλε την καθολική βασίλισσα στην αγχώνη. Οι μυστικές επιχειρήσεις ήταν το δυνατό σημείο του Ουόλσινγκχαμ και οι πρωτοποριακές του τεχνικές παραμένουν μέχρι σήμερα βασικά εργαλεία της διεθνούς κατασκοπείας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσο αναφορά για την στεγανογραφία έχει προσφέρει πολύτιμη βοήθεια ειδικά στους αρχαίους χρόνους βοηθώντας να στέλνονται αλλά και να λαμβάνονται μηνύματα με την χρήση άλλων μηνυμάτων τα οποία φαίνονται αθώα στα μάτια της αντίπαλης παράταξης. Επίσης πολύτιμη είναι η συνεισφορά της στην σημερινή κοινωνία έχοντας την δυνατότητα να κρύψεις μηνύματα σε κάποιο άλλο αρχείο υπολογιστή πχ. I peg

Το κρυπτογράφημα vigenere είναι μια μορφή περιοδικής αντικατάστασης που βασίζεται σ' ένα μετατοπισμένο αλφάβητο.

Τέλος το συμπέρασμα που βγάινουμε από την Μαρία της Σκωτίας είναι πως μέσω δολοπλοκίων- συνομοσπών και η συμβολή κυριότερα της κατασκοπίας άνοιξαν το δρόμο για τις μετέπειτα υπηρεσίες κατασκοπείας όπου είχε αρχίσει ο Ουόλσινγκχαμ.

Κρυπτογραφία από τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο μέχρι σήμερα

- ▣ Άλαν Μάθισον Τούρινγκ
- ▣ Πρώτη περίοδος κρυπτογραφίας (1900 π.Χ.- 1900 μ.Χ.)
- ▣ Δεύτερη περίοδος κρυπτογραφίας (1900 μ.Χ.- 1950 μ.Χ.)
- ▣ Τρίτη περίοδος κρυπτογραφίας (1950 μ.Χ.- Σήμερα)
- ▣ ΚΩΔΙΚΑΣ NABAXΩΝ

- ▣ Άλαν Μάθισον Τούρινγκ
- ▣ Κρυπτογραφική ανάλυση
- ▣ Εργασία για τους πρώτους υπολογιστές και τη δοκιμή Turing

Άλαν Μάθισον Τούρινγκ

- ▣ Ο Άλαν Μάθισον Τούρινγκ (Alan Matheson Turing, 23 Ιουνίου, 1912 - 7 Ιουνίου, 1954) ήταν Βρετανός μαθηματικός, Καθηγητής της λογικής, κρυπτογράφος και θεωρείται συχνά πατέρας της επιστήμης των υπολογιστών. Με τη δοκιμή Τούρινγκ, είχε μια σημαντική και χαρακτηριστική συμβολή στη συζήτηση σχετικά με τη τεχνητή νοημοσύνη: εάν είναι δυνατό να ειπωθεί ότι μια μηχανή γνωρίζει και μπορεί να σκεφτεί. Παρείχε μια επίσημη έννοια του αλγορίθμου και των υπολογισμών αριθμών με τη μηχανή Τούρινγκ, διατυπώνοντας την ευρέως αποδεκτή έκδοση "Τούρινγκ" με την διατριβή του για την καθολική μηχανή Τούρινγκ, δηλαδή ότι οποιοδήποτε πρακτικό πρότυπο υπολογισμού έχει είτε ένα ισότιμο είτε ένα υποσύνολο των ικανοτήτων μιας μηχανής Τούρινγκ.
- ▣ Οι συνεισφορές του Τούρινγκ κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου δεν αναγνωρίστηκαν ποτέ δημόσια κατά τη διάρκεια της ζωής του επειδή η εργασία του ήταν απόρρητη. Στο Μπλέτσελ Παρκ (Bletchley Park), κέντρο της Βρετανικής Υπηρεσίας Αντικατασκοπείας, ήταν το κεντρικό πρόσωπο στην αποκρυπτογράφηση των γερμανικών κωδικών, όντας ο προϊστάμενος της ομάδας 8. Η ομάδα αυτήν ήταν που επιφορτίστηκε με την αποκωδικοποίηση της Γερμανικής κρυπτογραφικής συσκευής Enigma.
- ▣ Μετά από τον πόλεμο, σχεδίασε έναν από τους πρώτους ηλεκτρονικούς προγραμματίσιμους ψηφιακούς υπολογιστές στο εθνικό φυσικό εργαστήριο, όπως λεγόταν, και κατασκεύασε και μια άλλη μηχανή, στο πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ. Το Βραβείο Τούρινγκ δημιουργήθηκε προς τιμή του.

Κρυπτογραφική ανάλυση

- ▣ Κατά τη διάρκεια του 2ου παγκόσμιου πολέμου ήταν σημαντικός συμμετέχων στις προσπάθειες στο Μπλέτσελ Παρκ να αποκρυπτογραφηθούν τα γερμανικά μηνύματα. Η εργασία του Τούρινγκ κρατήθηκε μυστική μέχρι τη δεκαετία του '70, ακόμη και οι στενοί φίλοι του δεν την ήξεραν. Συνέβαλε με διάφορες μαθηματικές ιδέες για την αποκρυπτογράφηση μηνυμάτων των συσκευών Enigma και Lorenz SZ 40/42. Στο Μπλέτσελ Παρκ ο Τούρινγκ εργάστηκε από το 1939 ως το 1940 όταν και μετακινήθηκε προς την Ομάδα 8. Ο Τούρινγκ συνειδητοποίησε ότι δεν ήταν απαραίτητο να εξεταστούν όλοι οι πιθανοί συνδυασμοί για να σπάσουν τους κωδικούς της μηχανής Enigma. Απέδειξε ότι ήταν δυνατό να εξεταστεί τις σωστές τοποθετήσεις των διακοπών (περίπου ένα εκατομμύριο συνδυασμοί) χωρίς να πρέπει να εξεταστούν οι τοποθετήσεις του πλινκ συνδέσεων (περίπου 157 εκατομμύριο συνδυασμοί). Ενώ ακόμα ένας τρομερός στόχος, ένα εκατομμύριο συνδυασμοί ήταν επιτεύξιμοι χρησιμοποιώντας μια ηλεκτρομηχανική μηχανή - τη βόμβα, ονομασμένη από τη σχεδιασμένη από τους Πολωνούς bomba. Για ένα χρόνο, ο Τούρινγκ ήταν επικεφαλής του "καταλόματος 8", τμήματος αρμόδιου για τα γερμανικά ναυτικά σήματα. Ο Τούρινγκ οργάνωσε επίσης την τεχνική Banburismus για να βοηθήσει στο σπάσιμο της Γερμανικής κρυπτογραφικής συσκευής Enigma. Για να βοηθήσει, ο πρώτος ψηφιακός προγραμματίσιμος ηλεκτρονικός υπολογιστής αναπτύχθηκε, ο Colossus Mark I. Ο Τούρινγκ, εντούτοις, δεν συμμετείχε άμεσα - ο Colossus σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε στον ερευνητικό σταθμό ταχυδρομείων στο Hill Dollis από μια ομάδα με επικεφαλής τον Thomas Flowers το 1943.
- ▣ Στο τελευταίο μέρος του πολέμου, ο Τούρινγκ ανέλαβε (με το μηχανικό Donald Bayley) το σχέδιο μιας φορητής μηχανής με κωδικό Delilah για να επιτρέψει τις ασφαλείς μεταδόσεις φωνής. Προορισμένος για τις διαφορετικές οραματικές, το Delilah στερήθηκε τη δυνατότητα που χρησιμοποιείται πέρα από τις μεγάλης απόστασης ραδιο μεταδόσεις. Το Delilah ολοκληρώθηκε πέρα πολύ αργά για να χρησιμοποιηθεί στον πόλεμο. Ενώ ο Τούρινγκ το κατέδειξε στους ανώτερους υπαλλήλους με την κωδικοποίηση/αποκωδικοποίηση μιας καταγραφής μιας ομιλίας του Ουίνστον Τσόρτσιλ, δεν υιοθετήθηκε για τη χρήση.

Εργασία για τους πρώτους υπολογιστές και τη δοκιμή Turing

- Ο Τούρινγκ ήταν πολύ καλός αθλητής μαραθωνίου. Ο καλύτερος χρόνος του, 2 ώρες, 46 λεπτά και 3 δευτερόλεπτα, ήταν μόλις 11 λεπτά πιο αργός από τον αντίστοιχο του νικητή στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1948. Από το 1945 ως το 1947, εργάστηκε στο εθνικό φυσικό εργαστήριο, πάνω στο σχέδιο της αυτόματης μηχανής υπολογισμού. Παρουσίασε μια εργασία στις 19 Φεβρουάριου του 1946, η οποία ήταν το πρώτο πλήρες σχέδιο ενός υπολογιστή. Αν και πέτυχε το σχεδιασμό της αυτόματης μηχανής υπολογισμού, υπήρξαν καθυστερήσεις στην έναρξη του προγράμματος και απογοητεύτηκε. Στα τέλη του 1947 επέστρεψε στο Καίμπριτζ για ένα έτος. Ενώ ήταν στο Καίμπριτζ, η κατασκευή της αυτόματης μηχανής υπολογισμού σταμάτησε προτού αρχίσει.
- Το 1949 έγινε αναπληρωτής διευθυντής του εργαστηρίου υπολογισμού στο πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ, και εργαζόμενος στο λογισμικό για έναν από τους πρώτους αληθινούς υπολογιστές - τον Μάντσεστερ Mark II. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου συνέχισε να κάνει περισσότερη ασηρημένη εργασία και στα *μηχανήματα υπολογισμού* και τη νομοσύνη. Ο Τούρινγκ αντιμετώπισε το πρόβλημα της *αρχικής νομοσύνης*, και πρότεινε ένα πείραμα γνωστό σήμερα ως δοκιμή Τούρινγκ, μια προσπάθεια να καθοριστούν πρότυπα για μια μηχανή που καλείται *νοήμων*.
- Το 1948 ο Τούρινγκ συνεργάζεται με τον προηγούμενο προπτυχιακό συνάδελφό του, Champenowne και αρχίζει ένα πρόγραμμα σκακιού για έναν υπολογιστή που δεν έχει υπάρξει ακόμα. Το 1952, χωρίς έναν υπολογιστή αρκετά ισχυρό να εκτελέσει το πρόγραμμα, ο Τούρινγκ έπαιξε ένα παιχνίδι στο οποίο μπηθήκε τον υπολογιστή, σκεπτόμενος για μισή ώρα ανά κίνηση. Το παιχνίδι καταγράφηκε και το πρόγραμμα έλασε από έναν συνάδελφο του Τούρινγκ. Εντούτοις, λέγεται ότι το πρόγραμμα κέρδισε ένα παιχνίδι ενάντια στη σύζυγο του Champenowne.

1^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ

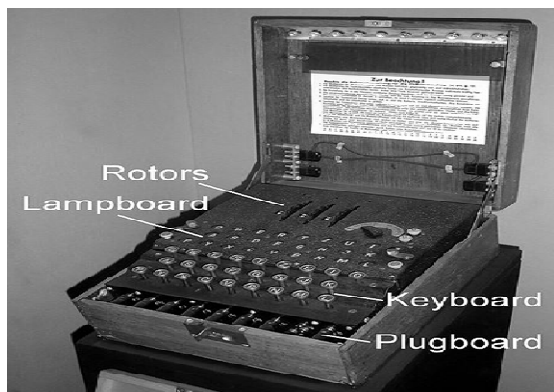
- Κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου αναπτύχθηκε μεγάλο πλήθος μεθόδων και αλγορίθμων κρυπτογράφησης, που βασίζονταν κυρίως σε απλές αντικαταστάσεις γραμμάτων. Όλες αυτές δεν απαιτούσαν εξειδικευμένες γνώσεις και πολύπλοκες συσκευές, αλλά στηρίζονταν στην ευφυΐα και την ευρηματικότητα των δημιουργών τους. Όλα αυτά τα συστήματα έχουν στις μέρες μας κρυπτανάλυθεί και έχει αποδειχθεί ότι, εάν είναι γνωστό ένα μεγάλο κομμάτι του κρυπτογραφημένου μηνύματος, τότε το αρχικό κείμενο μπορεί σχετικά εύκολα να επανακτηθεί.
- Όπως προκύπτει από μία μικρή σφηνοειδή επιγραφή, που ανακαλύφθηκε στις όχθες του *ποταμού Τίγρη*, οι πολιτισμοί που αναπτύχθηκαν στην *Μεσοποταμία* ασχολήθηκαν με την κρυπτογραφία ήδη από το 1500 π.χ. Η επιγραφή αυτή περιγράφει μία μέθοδο κατασκευής σμάτων για αγγειοπλαστική και θεωρείται ως το αρχαιότερο κρυπτογραφημένο κείμενο (με βάση τον Kahn). Επίσης, ως το αρχαιότερο βιβλίο κρυπτοκοδικών στον κόσμο, θεωρείται μία σφηνοειδής επιγραφή στα *Σαῦμα* της *Περσίας*, η οποία περιλαμβάνει τους αριθμούς 1 έως 8 και από το 32 έως το 35, τοποθετημένους τον ένα κάτω από τον άλλο, ενώ απέναντί τους βρίσκονται τα αντίστοιχα για τον καθένα σφηνοειδή σύμβολα.

- Η πρώτη στρατιωτική χρήση της κρυπτογραφίας αποδίδεται στους Σπαρτιάτες. Γύρω στον 5ο π.Χ. αιώνα εφήφραν την «σκυτάλη», την πρώτη κρυπτογραφική συσκευή, στην οποία χρησιμοποιούσαν για την κρυπτογράφηση την μέθοδο της αντικατάστασης. Όπως αναφέρει ο Πλούταρχος, η «Σπαρτιατική Σκυτάλη» Σχήμα (2.1), ήταν μια ξύλινη ράβδος, ορισμένης διαμέτρου, γύρω από την οποία ήταν τυλιγμένη ελακκομής μια λωρίδα περγαμηνής. Το κείμενο ήταν γραμμένο σε στήλες, ένα γράμμα σε κάθε έλικα, όταν δε ξετύλιγαν τη λωρίδα, το κείμενο ήταν ακατάληπτο εξαιτίας της ανάμειξης των γραμμάτων. Το «κλειδί» ήταν η διάμετρος της σκυτάλης.
- Σχήμα 2.1 Η Σπαρτιατική Σκυτάλη, μια πρόχειρη συσκευή για την κρυπτογράφηση
- Στην αρχαιότητα χρησιμοποιήθηκαν κυρίως συστήματα, τα οποία βασίζονταν στην *στεγανογραφία* και όχι τόσο στην κρυπτογραφία. Οι Έλληνες συγγραφείς δεν αναφέρουν αν και πότε χρησιμοποιήθηκαν συστήματα γραπτής αντικατάστασης γραμμάτων, αλλά τα βρίσκουμε στους Ρωμαίους, κυρίως την εποχή του Ιουλιού Καίσαρα. Ο Ιούλιος Καίσαρας έγραφε στον Κικέρωνα και σε άλλους φίλους του, αντικαθιστώντας τα γράμματα του κειμένου, με γράμματα, που βρίσκονται 3 θέσεις μετά, στο Λατινικό Αλφάβητο. Έτσι, σήμερα, το σύστημα κρυπτογράφησης που στηρίζεται στην αντικατάσταση των γραμμάτων του αλφαβήτου με άλλα που βρίσκονται σε καθορισμένο αριθμό θέσης πριν ή μετά, λέγεται κρυπτοσύστημα αντικατάστασης του Καίσαρα. Ο Καίσαρας χρησιμοποιεί και άλλα, πιο πολύπλοκα συστήματα κρυπτογράφησης, για τα οποία έγραψε ένα βιβλίο ο Valerius Probus, το οποίο δυστυχώς δεν διασώθηκε, αλλά αν και χαμένο, θεωρείται το πρώτο βιβλίο κρυπτολογίας. Το σύστημα αντικατάστασης του Καίσαρα, χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα και στους επόμενους αιώνες.

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ

- Η δεύτερη περίοδος της κρυπτογραφίας όπως προαναφέρθηκε τοποθετείται στις αρχές του 20ου αιώνα και φτάνει μέχρι το 1950. Καλύπτει, επομένως, τους δύο παγκόσμιους πολέμους, εξαιτίας των οποίων (λόγω της εξαιρετικά μεγάλης ανάγκης που υπήρξε για ασφάλεια κατά την μετάδοση ζωτικών πληροφοριών μεταξύ των στρατευμάτων των χωρών) αναπτύχθηκε η κρυπτογραφία τόσο όσο δεν είχε αναπτυχθεί τα προηγούμενα 3000 χρόνια. Τα κρυπτοσυστήματα αυτής της περιόδου αρχίζουν να γίνονται πολύπλοκα, και να αποτελούνται από μηχανικές και ηλεκτρομηχανικές κατασκευές, οι οποίες ονομάζονται «κρυπτομηχανές». Η κρυπτανάλυσή τους, απαιτεί μεγάλο αριθμό προσωπικού, το οποίο εργαζόταν επί μεγάλο χρονικό διάστημα ενώ ταυτόχρονα γίνεται εξαιρετικά αισθητή η ανάγκη για μεγάλη υπολογιστική ισχύ. Παρά την πολυπλοκότητα που αποκτούν τα συστήματα κρυπτογράφησης κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου η κρυπτανάλυσή τους είναι συνήθως επιτυχημένη. Οι Γερμανοί έκαναν εκτενρή χρήση (σε διάφορες παραλλαγές) ενός συστήματος γνωστού ως Enigma (Εικόνα 2.3).

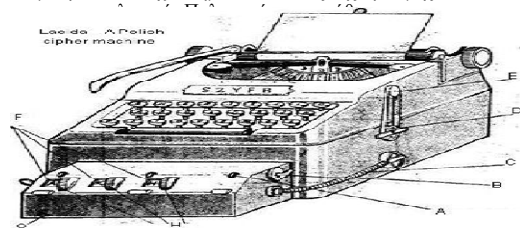
Η μηχανή Αίνιγμα χρησιμοποιήθηκε ευρέως από την Γερμανία

- Ο Marian Rejewski, στην Πολωνία, προσπάθησε και, τελικά, παραβίασε την πρώτη μορφή του γερμανικού στρατιωτικού συστήματος Enigma (που χρησιμοποιούσε μία ηλεκτρομηχανική κρυπτογραφική συσκευή) χρησιμοποιώντας θεωρητικά μαθηματικά το 1932. Ήταν η μεγαλύτερη σημαντική ανακάλυψη στην κρυπτολογική ανάλυση της εποχής. Οι Πολωνοί συνέχισαν να αποκρυπτογραφούν τα μηνύματα που βασίζονταν στην κρυπτογράφηση με το Enigma μέχρι το 1939. Τότε, ο γερμανικός στρατός έκανε ορισμένες σημαντικές αλλαγές και οι Πολωνοί δεν μπόρεσαν να τις παρακολουθήσουν, επειδή η αποκρυπτογράφηση απαιτούσε περισσότερους πόρους από όσους μπορούσαν να διαθέσουν. Έτσι, εκείνο το καλοκαίρι μεταβίβασαν τη γνώση τους, μαζί με μερικές μηχανές που είχαν κατασκευάσει, στους Βρετανούς και τους Γάλλους. Ακόμη και ο Rejewski και οι μαθηματικοί και κρυπτογράφοι του, όπως ο Biuro Szyfrow, κατέληξαν σε συνεργασία με τους Βρετανούς και τους Γάλλους μετά από αυτή την εξέλιξη. Η συνεργασία αυτή συνεχίστηκε από τον Άλαν Τούρινγκ (Alan Turing), τον Γκόρντον Ουέλτσμαν (Gordon Welchman) και από πολλούς άλλους στο Μπλέτσελεϊ Παρκ (Bletchley Park), κέντρο της Βρετανικής Υπηρεσίας αποκρυπτογράφησης και οδήγησε σε συνεχείς αποκρυπτογραφήσεις των διαφόρων παραλλαγών του Enigma, με την βοήθεια και ενός υπολογιστή, που κατασκεύαζαν οι Βρετανοί επιστήμονες, ο οποίος ονομάστηκε Colossus και, δυστυχώς, καταστράφηκε με το τέλος του Πολέμου. Οι κρυπτογράφοι του αμερικανικού ναυτικού (σε συνεργασία με Βρετανούς και Ολλανδούς κρυπτογράφους μετά από το 1940) έσπασαν αρκετά κρυπτοσυστήματα του Ιαπωνικού ναυτικού. Το σπάσιμο ενός από αυτά, του JN-25, οδήγησε στην αμερικανική νίκη στην Ναυμαχία της Μίντγουεϊ καθώς και στην εξόντωση του Αρχηγού του Ιαπωνικού Στόλου Κωρόκου Γιαμαμότο.

- Το Ιαπωνικό Υπουργείο Εξωτερικών χρησιμοποίησε ένα τοπικά αναπτυγμένο κρυπτογραφικό σύστημα, (που καλείται Purple), και χρησιμοποίησε, επίσης, διάφορες παρόμοιες μηχανές για τις συνδέσεις μερικών ιαπωνικών πρεσβειών. Μία από αυτές αποκλήθηκε "Μηχανή-M" από τις ΗΠΑ, ενώ μια άλλη αναφέρθηκε ως «Red» (Κόκκινη). Μια ομάδα του αμερικανικού στρατού, η αποκαλούμενη SIS, κατάφερε να σπάσει το ασφαλέστερο ιαπωνικό διπλωματικό σύστημα κρυπτογράφησης (μια ηλεκτρομηχανική συσκευή, η οποία αποκλήθηκε "Purple" από τους Αμερικανούς) πριν καν ακόμη αρχίσει ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Οι Αμερικανοί αναφέρονται στο αποτέλεσμα της κρυπτανάλυσης, ειδικότερα της μηχανής Purple, αποκαλώντας το ως Magic (Μαγεία).
- Οι συμμαχικές κρυπτομηχανές που χρησιμοποιήθηκαν στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο περιλάμβαναν το βρετανικό TypeX και το αμερικανικό SIGABA (Σχήμα 2.4). Και τα δύο ήταν ηλεκτρομηχανικά σχέδια παρόμοια στο πνεύμα με το Enigma, με σημαντικές εν τούτοις βελτιώσεις. Κανένα δεν έγινε γνωστό ότι παραβιάστηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου. Τα στρατεύματα στο πεδίο μάχης χρησιμοποίησαν το M-209 και τη λιγότερη ασφαλή οικογένεια κρυπτομηχανών M-94. Οι Βρετανοί πράκτορες της Υπηρεσίας "SOE" χρησιμοποίησαν αρχικά ένα τύπο κρυπτογράφας που βασίζονταν σε ποιήματα (τα απομνημονευμένα ποιήματα ήταν τα κλειδιά). Οι Γερμανοί, όμως, πριν την Απόβαση της Νορμανδίας συνέλαβαν ένα μήνυμα - ποίημα του Πολ Βέρλεν, για το οποίο, χωρίς να το έχουν αποκρυπτογραφήσει, ήταν βέβαιοι πως προανήγγελλε την απόβαση. Η Γερμανική ηγεσία δεν έλαβε υπόψη της αυτή την προειδοποίηση.¹¹¹

- Οι Πολωνοί είχαν προετοιμαστεί για την εμπόλεμη περίοδο κατασκευάζοντας την κρυπτομηχανή LCD Lacida, η οποία κρατήθηκε μυστική ακόμη και από τον Rejewski. Όταν, τον Ιούλιο του 1941 ελέγχθηκε από τον Rejewski η ασφάλειά της, του χρειάστηκαν μερικές μόνον ώρες για να την "σπάσει" και έτσι αναγκάστηκαν να την αλλάξουν βιαστικά. Τα μηνύματα που εστάλησαν με Lacida δεν ήταν, εντούτοις, συγκρίσιμα με αυτά του Enigma, αλλά η παρεμπόδιση θα μπορούσε να έχει σημάνει το τέλος της κρίσιμης

Τρίτη περίοδος κρυπτογραφίας (1950 μ.Χ.-Σήμερα)

- Αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από την έξαρση της ανάπτυξης στους επιστημονικούς κλάδους των μαθηματικών, της μικροηλεκτρονικής και των υπολογιστικών συστημάτων. Η εποχή της σύγχρονης κρυπτογραφίας αρχίζει ουσιαστικά με τον Claude Shannon, αναμφισβήτητο ο πατέρας των μαθηματικών συστημάτων κρυπτογραφίας. Το 1949 δημοσιεύσε το έργο «Θεωρία επικοινωνίας των συστημάτων μυστικότητας» (*Communication Theory of Secrecy Systems*) στο τεχνικό περιοδικό Bell System και λίγο αργότερα στο βιβλίο του, «Μαθηματική Θεωρία της Επικοινωνίας» (*Mathematical Theory of Communication*), μαζί με τον Warren Weaver. Αυτά, εκτός από τις άλλες εργασίες του επάνω στη θεωρία δεδομένων και επικοινωνίας καθιέρωσε μια στερεά θεωρητική βάση για την κρυπτογραφία και την κρυπτανάλυση. Εκκίνη την εποχή η κρυπτογραφία εξοφανίζεται και φυλάσσεται από τις μυστικές υπηρεσίες κυβερνητικών επικοινωνιών όπως η NSA. Πολύ λίγες εξελίξεις δημοσιοποιήθηκαν ξανά μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70, όταν όλα άλλαξαν.

- Στα μέσα της δεκαετίας του '70 έγιναν δύο σημαντικές δημόσιες (δηλ. μη-μυστικές) πράξεις. Πρώτα ήταν η δημοσίευση του σχεδίου προτύπου κρυπτογράφησης DES (*Data Encryption Standard*) στον ομοσπονδιακό κατάλογο της Αμερικής στις 17 Μαρτίου 1975. Το προτεινόμενο DES υποβλήθηκε από την IBM, στην πρόσκληση του Εθνικού Γραφείου των Προτύπων (τόρα γνωστό ως NIST), σε μια προσπάθεια να αναπτυχθούν ασφαλείς ηλεκτρονικές εγκαταστάσεις επικοινωνίας για επιχειρήσεις όπως τράπεζες και άλλες μεγάλες οικονομικές οργανώσεις. Μετά από τις συμφωνίες και την τροποποίηση από την NSA, αυτό το πρότυπο υιοθετήθηκε και δημοσιεύθηκε ως ένα ομοσπονδιακή τυποποιημένο πρότυπο επεξεργασίας πληροφοριών το 1977 (αυτήν την περίοδο αναφέρεται σαν FIPS 46-3). Ο DES ήταν ο πρώτος δημόσια προσβάσιμος αλγόριθμος κρυπτογράφησης που εγκρίνεται από μια εθνική υπηρεσία όπως η NSA. Η απελευθέρωση της προδιαγραφής της από την NBS υποκίνησε μια έκρηξη δημόσιου και ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος για τα συστήματα κρυπτογραφίας.
- Ο DES αντικαταστάθηκε επίσημα από τον AES το 2001 όταν ανήγγελε ο NIST το FIPS 197. Μετά από έναν ανοικτό διαγωνισμό, ο NIST επέλεξε τον αλγόριθμο Rijndael, που υποβλήθηκε από δύο Φλαμανδούς κρυπτογράφους, για να είναι το AES. Ο DES και οι ασφαλέστερες παραλλαγές του όπως ο 3DES ή TDES χρησιμοποιούνται ακόμη σήμερα, ενσωματωμένες σε πολλά εθνικά και οργανωτικά πρότυπα. Εντούτοις, το βασικό μέγεθος των 56-bit έχει αποδειχθεί ότι είναι ανεπαρκές να αντισταθεί στις επιθέσεις ομής βίας (μια τέτοια επίθεση πέτυχε να σπάσει τον DES σε 56 ώρες ενώ το άρθρο που αναφέρεται ως το σπάσιμο του DES δημοσιεύτηκε από τον O'Reilly and Associates). Κατά συνέπεια, η χρήση ασύμμετρης κρυπτογράφησης με τον DES είναι τώρα χωρίς την αμφιβολία επιφορμή για χρήση στα νέα σχέδια των κρυπτογραφικών συστημάτων και μηνυμάτων που προστατεύονται από τα καλύτερα κρυπτογραφικά συστήματα που χρησιμοποιούν DES, και όλα τα μηνύματα που έχουν αποσταλεί από το 1976 με τη χρήση DES, διατρέχουν επίσης σοβαρό κίνδυνο αποκρυπτογράφησης. Ανεξάρτητα από την έμφυτη ποικιλία του, το βασικό μέγεθος του DES (56-bit) ήταν πιθανό παρ' όλα αυτά πολύ μικρό ακόμη και το 1976, πράγμα που είχε επιστήσει ο Whitfield Diffie. Υπήρχε επίσης η υποψία ότι κυβερνητικές οργανώσεις είχαν ακόμα και τότε ικανοποιητική υπολογιστική δύναμη ώστε να σπάσουν μηνύματα που είχαν κρυπτογραφηθεί με τον DES.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΝΑΒΑΧΟ

- Μόνον 50 από τους 400 Code Talkers βρίσκονται εν ζωή σήμερα. Οι περισσότεροι διαβίωναν σε μια έκταση που τους έχει παραχωρηθεί από την αμερικανική κυβέρνηση, κάτω ανάμεσα στην Αριζόνα, το Νέο Μεξικό και τη Γουιά. Αρκετοί είναι άρρωστοι ή σε βαθιά γέρματα και νιώθουν ότι δεν τους απομένει πολύς χρόνος για να εξιστορήσουν τη συνεισφορά τους στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Προ ημερών, οι Code Talkers έζησαν στην Νέα Υόρκη για να συμμετάσχουν για πρώτη φορά στη μεγαλύτερη παράσταση βετεράνων.
- Οι πεζοναύτες Ναβάχο χρησιμοποίησαν μυστικούς στρατιωτικούς όρους στη γλώσσα της συγκεκριμένης φυλής και βοήθησαν έτσι τις ΗΠΑ να επικρατήσουν στη μάχη της Ιβόζιμα αλλά και σε άλλες μάχες στον Ευρηνικό. Οι αξιωματικοί του αμερικανικού στρατού υποστήριζαν από τότε ότι ο κώδικας, ο οποίος μεταδίδονταν προφορικά μέσω ασυρμάτου, ήταν ο λόγος που βοήθησε να σωθούν αμέτρητες ζωές.
- ΟΙ ΙΑΙΟΙ ΟΡΚΙΣΤΗΚΑΝ να κρατήσουν τον κώδικα μυστικό. Είναι ένας κώδικας τόσο περίπλοκος που ακόμα και οι Ναβάχο που υπηρετούσαν ως πεζοναύτες δεν μπορούσαν να σπάσουν. Ο κώδικας παρέμεινε μυστικός για δεκαετίες λόγω της πιθανής χρησιμότητάς του μετά το τέλος του πολέμου. «Κανείς δεν ταχύριστηκε ποτέ ότι έχει "σπάσει" τον κώδικά μας». Επίσης δεν κοινοποιήθηκαν ποτέ στους υπόλοιπους οι ταυτότητες των 29 Ναβάχο που τον δημιούργησαν, είχε σε συνέντευξη του ένας από αυτούς, ο 85χρονος, Κιθ Λιτά.

- Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ από τους 13 εναπομείναντες Code Talkers που επιβιώνουν είναι 92 ετών, ενώ η ομάδα αυτή συμπεριλαμβάνει και έναν από τους αρχαίους 29 δημιουργούς του κώδικα. Πολλοί από τους Code Talkers που υπηρέτησαν στον πόλεμο ήταν νεαροί αγρότες και βοσκοί που δεν είχαν φύγει ποτέ από το σπίτι τους. Πριν από τον κώδικα, οι Ιάπωνες υπέκλεπταν και συμμοταρίζαν τις στρατιωτικές επικοινωνίες των ΗΠΑ καθώς είχαν πολύ ικανούς μεταφραστές. Οι αμερικανικές δυνάμεις τότε αναγκάστηκαν να προσφύγουν στον κώδικα, ο οποίος ήταν βασισμένος στην αρχαία γλώσσα των Ναβάχο και άλλες, τα δεδομένα στα πεδία των μαχών. Πλε, πρώτες 48 ώρες της μάχης της Ιβόζιμα, έξι Code Talkers δούλεψαν ασταμάτητα, μεταδίδοντας και λαμβάνοντας περισσότερα από 800 μηνύματα για τις κινήσεις μονάδων, από τα οποία κανένα δεν αποκωδικοποιήθηκε από τους Ιάπωνες. Αυτό που προκαλούσε σύγχυση στον εχθρό ήταν ότι οι Code Talkers μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν πολύ διαφορετικές λέξεις για το ίδιο ακριβές μήνυμα.
- Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ από την αμερικανική κυβέρνηση -ακόμα και από την ίδια την κοινότητα των Ναβάχο- άργησε να έρθει, αφού μόλις το 2000 τους απονεμήθηκε το Χρυσό Μετάλλιο του Κογκρέσου. Άλλοι πέντε από τους Code Talkers απεβίωσαν φέτος, γεγονός που οδήγησε το Ιόρδαμ των Code Talkers να δημιουργηθεί μέχρι το 2012 ένα μουσείο προς τιμήν τους στο Νέο Μεξικό, κοντά στην προτεινόμενη των Ναβάχο στο Window Rock της Αριζόνα.

